

Förstudie

Finansiering inom ideella organisationer

Innehåll

Sammanfattning	3
Bakgrund	5
Studiens upplägg	6
Nuvarande finansieringssituation	9
Framtida finansiering	16
Framtida finansieringsformer	21
Slutsatser och rekommendationer	24

Bilagor

Intervjufrågor (Bilaga 1)

Enkätfrågor (Bilaga 2)

1. Sammanfattning

Finansieringsfrågan är komplex och svår att kategorisera. Den ideella sektorn är inte strukturellt sammansatt på liknande sätt som andra samhällssektorer. Även om det finns paraplyorganisationer och flera lyckade exempel på gemensam samordning i olika frågor, är sektorn snarare lösare sammansatt och omfattar ett stort antal organisationer med varierande verksamhet och struktur.

Gemensamt är att organisationsformen är ideell och att verksamheten idébaserad, men olikheterna är större än likheterna. Organisationerna varierar starkt i storlek, struktur, etableringsgrad, verksamhetsinriktning och så även i sin respektive finansiering.

Tre områden inom finansiering har identifierats som viktiga att undersöka genom studien.

- Nuvarande finansieringssituation
- Framtida finansiering
- Framtida finansieringsformer

Flertalet organisationer har ett stort behov av att stärka den egna likviditeten. *Många organisationer har ett förhållandevis litet eget kapital*, något som blir särskilt påtagligt och ibland en kritisk överlevnadsfaktor i samband med beslut om förlängning av offentlig finansiering.

Framtidstron gällande den framtida finansieringen i ideella organisationer är stor då en majoritet av de organisationer som ingått i förstudien bedömer att de ekonomiska resurserna de kommande åren kommer att vara ökande.

I ett framtidsperspektiv *innebär en faktiskt ökande finansieringsgrad* enligt tillfrågade organisationer, utifrån idag identifierade behov, *en möjlighet att lösa fler insatser*. Det är tydligt att ökning i volym är det som organisationerna i första hand kommer att prioritera.

För att klara av att hantera en framtida volymökning framhåller organisationerna i studien att de vill lösa behovet *genom att rekrytera och erbjuda fler anställningar* och på så vis bygga ut sin kompetens och samordningskapacitet. I andra hand kommer kvalitativa satsningar på metod och utvecklingsarbete, och i tredje hand handlar det om att etablera verksamhet på fler platser.

Finansieringsstudien visar därmed *att det inte finns något motsatsförhållande mellan anställda och frivilliga*, utan att en stor majoritet uttrycker att anställda är en förutsättning för att rekrytera och organisera frivilliga och att frivilliga i allt större utsträckning söker sig till väl organiserade verksamheter.

Härpå följer att metoder och arbetssätt inom *finansieringen behöver vara unikt anpassade till respektive organisation* snarare än generell eller strukturell, för att i förlängningen skapa förutsättningar för att bedriva social verksamhet.

Sektorsgemensamma strukturer för finansiering eller effektivisering bedöms därför inte i nuläget som särskilt troliga, utan snarare *påvisar studien att utmaningen är att ytterligare stödja organisationerna i deras respektive framtidsutmaningar*.

Vidare bör framhållas att studien visar på att finansieringsfrågan ökar i prioritet hos organisationerna, och *det finns tydliga tecken på att ansvaret för den framtida finansieringen kommer att breddas*. Finansiering kommer kanske inte i framtiden att vara en fråga enbart för styrelsen och generalsekreteraren/verksamhetschefen. Finansieringsfrågorna ses allt mer som en större angelägenhet för hela organisationen, och det ställer i sin tur krav på breddad kompetens.

Studien påvisar att *de ideella organisationerna både vill och förväntas gå mot en ökad grad av självfinansiering, det vill säga att öka graden av den egna interna finansieringen*. Skälen som anges är dels av finansiell karaktär, så som ökade möjligheter att bygga upp ett eget kapital, finansiell styrka och långsiktighet, men även att en höjd grad av egen finansiering ofta är ett parallellt uttryck för ökat oberoende.

Samtidigt anser organisationerna att *ett framtida offentligt stöd är viktigt, och att det ses som en bekräftelse på att organisationen är trovärdig*, och att verksamheten är viktigt och har samhällsbetydelse. Betydelsen är lika stor i organisationer som idag har en svagare ekonomisk ställning, såväl som för de som kännetecknas av en stark finansiell ställning.

Sammantaget visar studien att den framtida finansieringen handlar om att gå mot mer av en balanserad finansiering, det vill säga en ökad balans i förhållandet mellan extern och intern finansiering.

Den förväntade balansen uppnås huvudsakligen genom en i framtiden ökad grad av egen intern finansiering. Detta innebär fler *nya finansieringsformer och fler finansiärer för organisationerna att hantera*, eftersom varje finansiär och finansieringsform ställer särskilda krav, som i sin tur många gånger innebär och medför delvis förändrade drivkrafter.

Studien pekar på vikten av att *möta dessa nya finansiella kompetenskrav genom relevanta utbildnings- och utvecklingsprogram.*

Sammanfattningsvis påvisar denna förstudie att de socialt inriktade ideella organisationerna i framtiden kanske vinner mest på att hitta strukturer som samlar mångas röster. En samlande röst som kan agera i gemensamma frågor, men som samtidigt är en röst som bevarar det unika inom varje organisation, och så även inom de finansiella frågorna.

Detta snarare än att bli och agera som en röst, som i sammanhanget verkar för en universal finansieringslösning.

2. Bakgrund

2.1 Syftet med studien

Frågan kring finansiering i ideella organisationer inom bedriver socialt arbete har under de senaste åren aktualiserats alltmer. Forum för Frivilligt Socialt Arbete (nedan kallat Forum) har med det som utgångspunkt tagit initiativ till att öka kunskapen om finansiering i socialt inriktade ideella organisationer och därmed få en övergripande inblick i finansieringsfrågor inom sektorn.

En förstudie har genomförts med uppdraget att utifrån Forums nuvarande medlemsorganisationer och deras perspektiv få en övergripande bild av hur nuvarande finansieringssituation ser ut, och med det som utgångspunkt se hur den framtida finansieringen kan utvecklas, och vilka eventuella nya framtida krav och behov som kan uppkomma.

I Överenskommelsen mellan regeringen, idéburna organisationer inom det sociala området och Sveriges Kommuner och Landsting är oberoendet en viktig utgångspunkt.

Organisationernas oberoende är i sin tur tätt sammankopplat med hur finansieringen av dem ser ut, och just nu pågår det en rad diskussioner och utredningar.

En hel del underlag finns att utgå ifrån, som beskriver några av de ideella organisationernas centrala inkomstkällor:

- Offentliga bidrag: Studien ”Bidrag till ideella organisationer på det sociala området” (2009:16) som statskontoret lät göra för några år sedan, det politiska förslaget om statlig bidragsgivning som läggs fram i propositionen ”En politik för det civila samhället”.
- Försäljning av tjänster: ”Ideella mål med offentliga medel”, samt en stor mängd skrifter om socialt företagande.
- Gåvor: Sektor3-rapporten ”Att ge eller att beskattas”.
- Spel och lotterier: Betänkandet från utredningen om spelfrågorna ”En framtida spelreglering” (SOU 2008:124).

Den sammantagna bilden blir således att det i nuläget är viktigt för sektorn att beskriva hur organisationerna själva ser på finansieringsfrågorna och vad de vill framöver. Vi tror vidare att vi gemensamt behöver bli ännu bättre på att argumentera kring och för finansieringsfrågorna i vår verksamhet.

Syftet med projektet är att skapa ett underlag för politiska och andra förslag som kan leda dels till ökat oberoende, men också högre måluppfyllelse än idag för enskilda organisationer.

2.2 Målsättningar med studien

- Att skapa en övergripande bild av hur finansieringsgraden ser ut idag, och vilka möjligheter och begränsningar som upplevs i befintliga finansieringsstrukturer.
- Att skapa en bild av vilken vilja, förmåga och förväntningar som finns kring finansiering i ideella organisationer.

- Att sammantaget försöka påvisa vad en satsad krona på socialt inriktad verksamhet ger tillbaka till samhället, brukarna, volontärer, med flera.

3. Studiens upplägg

Förstudien har sin utgångspunkt i att ta reda på vad organisationerna själva vill och vad de ser för utmaningar i framtiden. För att kunna föra dessa resonemang har förstudien fokuserat på att försöka se gemensamma nämnare inom nuvarande finansiering, både avseende former och strukturer och kring attityder och förhållningssätt.

Som en följd av kartläggningen av nuvarande situation har det varit naturligt att föra resonemang och ställa frågor kring den framtida finansieringen, vilka framtida strukturer och former som aktualiseras och vilka attityder och förväntningar som följer av dessa.

Förstudien har avgränsats till att huvudsakligen baseras på ett antal intervjuer (9 st) med medlemsorganisationer i Forum för Frivilligt Socialt Arbete. Utfallet av intervjuerna följs upp med en enkätundersökning som har till syfte att förstärka, reducera eller nyansera det som intervjuerna indikerat.

Sammantaget är förstudien baserad på dialog och avgränsad från ren finansiell analys, då projektet inte valt att granska och värdera ekonomiska resultat och balansräkningar.

Projektet har genomförts under en femmånadersperiod med Johan Fyrberg anställd som projektledare (50 procent) samt med Anna Fyrberg, doktorand vid Företagsekonomiska Institutionen, Stockholms Universitet, som referens.

3.1 Definitioner

Med *finansiell styrka* menas organisationens nuvarande överlevnadsförmåga, det vill säga förmågan att ekonomiskt hantera nuvarande strukturer och organisation, medarbetaråtagande och så vidare. Det handlar ytterst om vilken beredskap organisationen har för att klara av en eventuell omställning då intäkter kraftigt minskar eller under perioder då de helt uteblir eller upphör. Den finansiella styrkan har sin utgångspunkt i, och resonerar kring, organisationens balansräkning, avseende organisationens egna kapital (både bundet och obundet) och faktiska tillgångar.

Med *intern finansiering* menas organisationens egen finansiering. Medel som upparbetats eller möjliggörs genom organisationens eget interna arbete eller genom dess existens, till exempel genom försäljningsverksamhet, insamlingar, uppdrag och medlemsavgifter. Intern finansiering möjliggör att organisationen har egen bestämmanderätt över finansieringen. Företagssamarbeten/sponsring har i förekommande fall i förstudien räknats som intern finansiering, eftersom det ofta är en effekt av internt arbete och av varumärkeskaraktär.

Med *extern finansiering* menas finansiering av extern part. Det är medel som tillfaller organisationen som stöd för verksamhet (verksamhetsbidrag) eller existens (organisationsbidrag). Stödet utgår från annan part, där parten ställer villkor och krav på bland annat rapportering, redovisning och evidens. Vanligt förekommande extern finansiering är genom offentliga medel på EU-, statlig, landstings- eller kommunal nivå, men kan även vara

med stort inslag av projektfinansiering. Projektfinansiering villkoras av innehållsmässiga och tidsbegränsande faktorer. Exempel på projektfinansiärer kan vara offentliga (myndigheter et cetera), men även stiftelser och fonder (offentliga och privata).

Med *framtida finansiering* menas tidsmässigt perspektivet den kommande 5–10-årsperioden.

3.2 Metod

Finansieringsfrågorna är både komplexa och komplicerade och måste sättas in i ett sammanhang i en helhet inom respektive organisation, vilket medför att varje fråga behöver diskuteras och värderas i varje specifikt fall och med koppling till organisationens unika situation.

Metodmässigt baseras därför undersökningen huvudsakligen på de intervjuer som genomförts, med hänsyn till den möjlighet till dialog som intervjusituationen innebär.

Enkätundersökningen används som ett komplement till intervjuerna och syftar till att bekräfta eller balansera det som framkommit i respektive intervju.

3.3 Process

1. Beslut och förankring i Forums styrelse

2. Kommunikation till medlemmar

3. Urval och intervjuer

4. Generalsekreterarträff

5. Enkätundersökning

6. Sammanställning och slutrapport

Inledningsvis har projektet förankrats i styrelsen för Forum för Frivilligt Socialt Arbete och mål och syfte för förstudien har kommunicerats till Forums medlemsorganisationer.

Därefter har nio organisationer valts ut och tillfrågats om att delta i intervjuer. Urvalet har baserats på en spridning av bedömd *finansiell styrka* samt på *hur lång tid organisationen funnits*. Dessutom har hänsyn till *organisatorisk nivå* tagits, där riksorganisationer på central nivå varit huvudmålgruppen, men två lokalt etablerade organisationer har tillfrågats med syftet att det lokala perspektivet skall inrymmas.

Samtliga nio tackade ja till att ställa upp i studien (se lista med respondenter nedan) och varje intervju utgick från samma intervjuformulär som formulerats inför intervjuerna (se bilaga 1). Varje intervju pågick mellan 60 och 90 minuter.

Delar av intervjuerna har presenterats i samband med en generalsekreterarträff som Forum för Frivilligt Socialt Arbete arrangerat i mars 2010. Träffen var den första i Forums nystartade generalsekreterarnätverk, och syftade till att få en första återkoppling på sammanställningen

av de i projektet genomförda intervjuerna och utfallet av dessa. Dessutom var det ett tillfälle för Forum att erbjuda medlemmarna ytterligare insyn och dialog inom förstudien.

En enkätundersökning har utarbetats och kommunicerats till Forums 34 medlemsorganisationer. 17 organisationer har svarat, vilket innebär en svarsfrekvens på 50 procent.

Som ett sista steg i processen har intervjuer och enkätundersökning sammanställs och analyserats, och presenterats i denna slutrapport som återrapporteras till styrelsen för Forum för Frilligt Socialt Arbete.

3.4 Urval av organisationer

Som angivet ovan har organisationerna valts ut för att representera skillnader i finansiell styrka (låg till hög) samt hur länge organisationen har funnits. Baserat på detta har följande organisationer valts ut att delta i förstudien och sedan intervjuats:

Röda Korset, Mats Widlund, finanschef

IOGT-NTO, Stefan Bergh, generalsekreterare

Civilförsvarsförbundet, Anders M. Johansson, generalsekreterare

Hela Människan, Frank Åkerman, generalsekreterare

Brottsofferjouren, Eva Larsson, generalsekreterare, Rune Bergqvist, ekonomiansvarig

Sveriges kvinno- och tjejjourers riksförbund, Carina Ohlsson, ordförande

Sveriges Makalösa Föräldrar, Helene Sigfridsson, generalsekreterare

Spånga Blå Band, Erik Lindberg, ordförande och verksamhetschef

Tjejjonen, Lotta Zetterqvist, verksamhetschef

Urval – bedömd finansiell styrka

Finansiellt förhållandevis stark ställning:

Röda Korset, IOGT-NTO, Spånga Blå Band

Finansiellt svagare ställning:

Civilförsvarsförbundet, Hela Människan, Brottsofferjouren, Sveriges kvinnojourers riksförbund, Sveriges Makalösa Föräldrar, Tjejjonen

Urval – ålder på organisationen

Äldre än 50 år:

Civilförsvarsförbundet, Hela Människan, Röda Korset, IOGT-NTO

Tiotalet år – några år:

Brottsofferjouren, Sveriges kvinnojourers riksförbund, Sveriges Makalösa Föräldrar, Spånga Blå Band, Tjejzonen

Urval – organisationsnivå

Riksorganisation:

Röda Korset, IOGT-NTO, Civilförsvarsförbundet, Hela Människan, Brottsofferjouren, Sveriges kvinnojourers riksförbund, Sveriges Makalösa Föräldrar

Lokal organisation:

Spånga Blå Band, Tjejzonen

3.5 Studien

I ett första skede kunde följande tre områden identifieras som viktiga att undersöka:

- Nuvarande finansieringssituation
- Framtida finansiering
- Framtida finansieringsformer

Dessa tre områden används vidare för att redovisa det som framkommit under intervjuer och genom enkätundersökning.

4. Nuvarande finansieringssituation

Nuvarande finansieringssituation är ett första steg att skapa en överblick av nuläget för sektorn. Det handlar om att övergripande kartlägga nuvarande faktiska förhållanden såväl som att resonera kring attityder och förhållningssätt till den nuvarande finansieringen. Följande fem aspekter ingår i detta avsnitt och redovisas nedan:

- Finansiell styrka
- Organisationens inkomstkällor samt förhållandet mellan extern och intern finansiering
- Kostnader och kostnadsfördelning
- Ansvarsfördelning och prioritering av finansieringsfrågor
- Administrativ tidsåtgång samt kompetens inom finansiering

4.1 Finansiell styrka

Intervjuer:

Utfallet indikerar att den finansiella styrkan rent generellt är förhållandevis låg. Organisationerna talar i de flesta fall om en överlevnadsförmåga på maximalt upp till 6 månader, i vissa fall är överlevnadsförmågan betydligt kortare.

Undantag med längre överlevnadsförmåga finns både i riksorganisationer och på lokal nivå. I dessa fall visar organisationerna att de inom sektorn har skapat en unik egen finansiering. Där har finansieringsformen i sig och de strukturer för finansiering som organisationerna skapat, i förlängningen möjliggjort förutsättningar att reservera eget kapital, och därmed inneburit att de kunnat stärka sin balansräkning/tillgångar.

Genom ett förhållandevis stort eget kapital och dessa upparbetade tillgångar har dessa organisationer skapat förutsättningar för en högre grad av finansiell trygghet. De har troligen en mindre sårbarhet i samband med ekonomiska förändringar, och eller vid andra organisatoriska eller verksamhetsmässiga förändringar.

Möjligheten till ökad finansiell styrka handlar alltså inte bara om ökande ekonomiska resurser, utan att finansieringsformen i sig påverkar den ideella organisationens förutsättningar för att skapa en egen finansiell styrka.

Bidrags- och projektfinansiering syftar till ett optimalt resursutnyttjande snarare än att effektivitet i verksamheten belönas med möjligheter att reservera, investera eller fondera ekonomiska medel. *Egna generade medel, en intern egen finansiering möjliggör för organisationerna att friare nyttja sina resurser.*

Enkäten:

50 procent av de tillfrågade organisationerna svarar att överlevnadsförmågan är omkring ett år, och 50 procent svarar att överlevnadsförmågan är sex månader eller mindre. Enkätundersökningen indikerar sammantaget att överlevnadsförmågan är något längre än vad intervjuerna indikerar, samtidigt som 50 procent svarar att de tillhör en organisation som inte alls eller bara delvis kan kännetecknas av en finansiell trygghet.

Över 70 procent av tillfrågade organisationer svarar att de upplever att det är problematiskt med sena besked om förlängning av bidrag, något som ytterligare faktiskt och konkret *indikerar att den finansiella styrkan är låg och bidragsberoendet i det sammanhanget är relativt stort.*

Dessutom svarar nästan 15 procent av tillfrågade organisationer att de instämmer helt med att de upplever den framtida finansieringen som osäker och 75 procent av de tillfrågade definierar den framtida finansieringen som delvis osäker.

Sammantaget från intervjuer och enkät noteras:

Organisationer med mycket svag finansiell styrka upplever särskilda problem i samband med exempelvis bidragsförlänningar, som i vissa fall innebär att man rent konkret tappar kompetens genom att medarbetare säger upp sig från sin anställning då de upplever de specifika ekonomiska förutsättningarna är förknippade med alltför stor osäkerhet.

I riksorganisationer med en mycket stark finansiell ställning kan det däremot bli ett omvänt internt problem, och det påvisar att finansiell styrka inte i alla perspektiv är en fördel utan innebär utmaningar. Två stycken fallbeskrivningar framkommer:

Det ena är svårigheten att finansiera det lokala frivilliga sociala nationella arbetet, eftersom det kan vara svårt att både synliggöra och värdera detta. Organisationen beskriver:

”vi får hundratals miljoner till vår internationella verksamhet – medan det nationella frivilliga arbetet får vi helt finansiera med egna medel”

Det andra är en riksorganisation som genom sin starka finansiella ställning, upplever det som en utmaning i arbetet att få regioner och lokala föreningar att känna ett ansvar och vara mer självständiga i sin egenfinansiering. Organisationen beskriver:

”vi får på våra konferenser lägga alltför mycket tid på att diskutera ekonomisk intern fördelning som vi istället borde lägga ner på att föra och utveckla våra kärnfrågor”

4.2 Organisationens inkomstkällor samt förhållandet mellan extern och intern finansiering

Intervjuer:

Majoriteten av organisationerna har sin huvudsakliga finansiering genom offentlig extern finansiering. Det är myndigheter på EU-, statlig, landstings- eller kommunal nivå som finansierar organisationen/verksamheten.

I de mer nystartade organisationerna är inslaget av projektfinansiering större, medan förhållandevis lägre grad av projektfinansiering förekommer i de mer etablerade organisationerna.

Rent generellt utgör medlemsavgifter endast en mycket liten del och har marginell betydelse för finansieringen. Detta kan möjligen vara problematiskt i medlemsstyrda/ägda organisationer då man kan tänka sig att finansiärerna kan ha större inflytande i organisationen än vad medlemmarna har rent reellt.

Andra finansieringsformer än offentlig extern finansiering (projektfinansiering inkluderat) förekommer, men formerna varierar i hög grad.

Någon organisation kan av värderingsskäl aktivt valt bort andra finansieringsformer, och skälet kan till exempel vara att organisationen och verksamheten ser sig själv som en del av välfärdsstaten och att offentlig finansiering då i princip är det ända alternativet.

”för oss är något annat än statlig finansiering inget egentligt alternativ – vi ser oss som en del av välfärdsstaten”

Andra har utvecklat unika kompetenser och strukturer för egen intern finansiering. Det kan exempelvis vara att man skapa en unik förmåga och struktur för insamlingar, att man startat

och driver egen spel/lotteriverksamhet, eller att man varit aktiv att starta, driva och förvalta sociala företag.

”hela vår framgång, vår nuvarande styrka och stabilitet, bygger på att vi startat och driver sociala företag som föreningen och medarbetarna äger”

Intervjuerna indikerar att i de fall då egen intern finansiering utgör ett betydande alternativ (i några fall den huvudsakliga finansieringen) så har organisationen utvecklat en specifik unik kompetens, och som man därefter lyckats bygga långsiktiga strukturer kring. Sammantaget har det i dessa fall möjliggjort en egen och mer långsiktig finansieringsform/källa.

Enkäten:

Närmare hälften av tillfrågade organisationer svarar att 70 procent eller mer utgörs av offentlig finansiering (motsvarande bidragsfinansierade).

50 procent svarar att de är projektfinansierade till en grad av ett antal procentenheter upp till max 10 procent av den totala finansieringen, men *sammantaget indikerar enkäten att projektfinansiering kan vara en finansieringsform, men att den sällan är av betydande omfattning.*

Egna interna finansieringsformer är i princip marginella och av mycket liten betydelse i ett finansiellt perspektiv, med undantag från där ett antal specifika fall sticker som ut och är starkt avvikande.

Sammantaget från både intervjuer och enkätundersökning kan konstateras att huvuddelen av de tillfrågade organisationerna finansieras i huvudsak externt. I några få men unika fall har organisationer utvecklat kompetenser eller intäktskällor till egna unika finansieringsformer, och som i dessa förekommande fall helt omvänt innebär att de organisationerna har en huvudsaklig intern finansiering.

Resultatet indikerar att det är mycket sällsynt med en balanserad finansiering, där organisationerna har ett jämviktsförhållande mellan extern offentlig och intern finansiering.

4.3 Kostnader och kostnadsfördelning

Intervjuer:

Personal och personalkostnader är genomgående den största kostnadsposten. Majoriteten av organisationerna anger i sammanhanget att minst 50 procent eller mer av organisationernas totala kostnader avser personal. I sammanhanget avses tillsvidareanställd personal, projektanställd eller tidsbegränsad personal, i viss men liten mån inkluderas konsultkostnader.

Lokalkostnader, i förekommande fall verksamhetsstöd internt inom organisationen, kostnader för kommunikation och IT samt kostnader för information och opinionsarbete är generellt större kostnadsposter, men i normalfallet hamnar respektive kostnadspost sällan över 10 procent av totalkostnaderna.

I intervjuerna framkommer att de direkta omkostnaderna för de frivilliga är förhållandevis låga och indikerar att i normalfallet uppgå till endast någon eller ett par procentenheter. I någon organisation så uttrycker respondenten:

”eftersom vi engagerar frivilliga så är vi mycket kostnadseffektiva”

I de stora och etablerade riksorganisationerna uttrycker de i sammanhanget en intressant utmaning:

”vår ibland stora externa finansiering innebär inte sällan att vi är underfinansierade i det frivilliga sociala arbetet, eftersom vi själva i stor utsträckning måste stå för de kostnader som uppstår, och finansiera det med egna interna medel”

Samtidigt säger organisationen

”vi verkligen försöker lyfta fram värdet av det frivilliga sociala arbetet men det är i många fall svårt att beskriva och mäta det rättmätiga värdet”

Enkäten:

De tillfrågade organisationerna bekräftar resultat och utfall från intervjuerna i enkätundersökningen. Närmare 30 procent svarar att personalkostnaderna uppgår till minst 50 procent av totalkostnaderna, varav ca 15 procent anger hela 80 procent av totalkostnaderna utgörs av personella kostnader. 60 procent svara att personalkostnaden utgör 30–40 procent av de totala kostnaderna och i dessa fall att det specifikt är den enskilt största kostnadsposten.

Personal och personalkostnader är generellt den enskilt största kostnadsposten och det oberoende av organisationernas finansiella styrka, etableringsgrad eller storlek.

Däremot divergerar svaren från organisationerna betydligt gällande de direkta omkostnaderna för frivilliga och för frivilligt arbete.

Närmare 50 procent svarar att kostnaderna för frivilliga och frivilligt arbete utgör endast någon eller ett par procent av totalkostnaderna, samtidigt som närmare 40 procent av de tillfrågade organisationerna svarar att kostnaderna för frivilliga utgör 60 procent eller mer av de totala kostnaderna.

Utfallet indikerar sammantaget att anställd personal utgör den enskilt största kostnadsposten för organisationerna. Däremot har frivilliga och frivilligt arbete, som ofta lyfts fram som en gemensam identitet för ideella organisationer, har olika ekonomisk betydelse och prioritet inom respektive organisation.

Studien visar på ett framtida behov av att definiera frivilliga och frivilligas värdeskapande inom organisationerna och eventuellt gemensamt för hela sektorns betydelse.

Är frivilliga alternativt frivilligas arbete att betrakta som en enskild verksamhetsgren inom organisationen, eller syftar hela verksamheten och organisationens existens till att ytterst stötta och skapa förutsättningar för frivilliga och frivilligt arbete?

4.4 Ansvarsfördelning och prioritering av finansieringsfrågor

Gällande ansvar för finansieringsfrågorna påvisar intervjuerna en tendens att det i normalfallet delegeras till ett fåtal personer. Styrelsen har det formella ansvaret, men intervjuerna indikerar att det just handlar om det formella ansvaret och att det reella ansvaret snarare ligger på nivån generalsekreterare/verksamhetschef eller motsvarande.

Endast i något enstaka fall är förtroendevalda i styrelsen engagerade i det löpande arbetet med finansiering, och det är sällan förekommande att ansvaret är delegerat till andra inom organisationens administration eller till frivilliga.

Generalsekreteraren och verksamhetschefen får härvidlag en vid omfattning av sitt uppdrag och i organisationen utsatt roll när det gäller kompetens och ansvarsfördelningen. Intervjuerna indikerar genom detta att verksamhetsledning och utvecklingsarbete som är relaterat till generalsekreterarens eller verksamhetschefens medverkan kan bli åsidosatt i samband med att bidrag skall redovisas eller förlängas, eller vid andra perioder då särskilda insatser inom ekonomistyrning eller finansiering krävs.

När det gäller prioritet, *förmedlar intervjuerna att finansieringsfrågan är högt prioriterad*, och framförallt tydligt är en tendens om att frågan är ökande i prioritet. Men följdfrågor och fördjupningar kring prioriteringsfrågan påvisar snarare att den ytterligare aktualiserats för generalsekreteraren *och att det sällan påvisas konkreta förändringar som faktiskt bekräftar att den ökat i prioritet.*

Finansiering finns mycket sällan med på dagordningen vid styrelsemöten, utan inryms inom ekonomistyrningsfrågorna, som i normalfallet kommer relativt långt ner på dagordningen. Verksamheten sätts i det främsta rummet, en naturlig drivkraft i ideella organisationer, och *utfallet av intervjuerna påvisar snarare att finansiering rent generellt är mer av ett medel och mindre av ett mål.*

Något undantag finns dock, där organisationen fört upp finansieringen på strategisk nivå, och där man utvecklat mål och metoder för de kommande åren, och dessutom processat ner dessa till konkreta handlingsplaner.

Enkäten:

Närmare 90 procent svarar att styrelsen har det fulla ansvaret för finansiering samtidigt som närmare 60 procent svarar att Generalsekreteraren/verksamhetschefen har motsvarande ansvar. I frågeställningen var det möjligt för organisationerna att ange flera svar.

Enkäten visar att i 80 procent av organisationerna är ansvaret för finansiering begränsat, litet eller inte alls delegerat till fler inom organisationen och att det mycket sällan är delegerat till parter utanför organisationen.

Enkäten indikerar tydligare än intervjuerna en faktisk prioritering av finansieringsfrågor. Tydligast är viljan att framöver prioritera frågan. Hela 100 procent instämmer helt eller till stor del att de vill prioritera frågan framöver.

Dessutom bekräftas osäkerheten i intervjuerna med att 85 procent av de tillfrågade inte kan bekräfta att de prioriterar finansiering framför ekonomisk styrning.

Sammantaget påvisar frågeställningen ett behov av att bredda ansvaret för finansiering till att omfatta fler inom organisationen. Vidare att frågan är eller kommer att vara prioriterad och att behovet framöver handlar om att gå från ord till handling, att föra upp frågan tydligare på dagordningen, att utveckla analyser, strategier och mål för den framtida finansieringen.

4.5 Administrativ tidsåtgång samt kompetens inom finansiering

Intervjuer:

Intervjuerna indikerar att tidsåtgången för enskilda personer där ansvaret ligger är stort, men att organisationerna rent generellt är beredda att öka tidsåtgången främst genom att bredda ansvaret till att omfatta fler.

Vidare indikerar intervjuerna ett behov av att bredda och fördjupa kompetensen inom finansieringsfrågor. Flera organisationer beskriver:

”vi väljer bort eller nedprioriterar det finansieringsalternativet eftersom vi saknar både kompetens och resurser”

Enkäten:

Närmare 50 procent svarar att de borde lägga mer tid på finansiering, och närmare 50 procent svarar att delar eller områden i finansiella frågor kompetensmässigt behöver förstärkas.

4.6 Sammanfattning

- Finansiella styrkan rent generellt är förhållandevis låg.
- Finansieringen utgörs generellt idag främst av externa offentliga medel, samtidigt som ett fåtal organisationer oberoende av storlek och organisationsnivå påvisar specifika exempel på betydande intern självfinansiering.
- I stora organisationer med en förhållandevis stabil finansiering finns en särskilt betydande utmaning i att lyfta fram värdeskapande av det frivilliga sociala arbetet.
- Det finns både generella och organisationsspecifika behov av att definiera frivilligas roll, det frivilliga arbetets betydelse och värdeskapande i en vidare bemärkelse.
- Finansieringsfrågan är idag i stor omfattning centraliserad till styrelse och generalsekreterare/verksamhetschef, och generellt kan det finnas behov av att bredda ansvaret till fler, samt att skapa en större och bredare förståelse och kompetens för finansiering.
- Den nuvarande viljan att framöver prioritera finansiering innebär att föra upp frågan tydligare på dagordningen, utveckla analyser, strategier, mål och handlingsplaner för den framtida finansieringen.

5. Framtida finansiering

Framtida finansiering syftar till att få reda på vilka eventuella förväntningar och vilket förhållningssätt som kommer att vara rådande framöver, men även att få reda på vilken framtida utveckling som organisationerna tänker sig möjliggöra, och om det i så fall finns några strategier eller identifierade metoder för att nå de uppsatta målen. Perspektivet är de kommande 5–10 åren. Den framtida finansieringen har här delats upp i fem aspekter: Ekonomisk utveckling, förhållandet mellan extern och intern finansiering, strukturer för framtida finansiering, betydelsen av effekter av en ökad finansiering och slutligen föreställningar kring frivilligas värdeskapande och organisering.

5.1 Ekonomisk utveckling

Intervjuer:

Utfallet i intervjuerna ger framtida indikation på att organisationerna tror och bedömer att de ekonomiska förutsättningarna kommer att förbättras. Utvecklingen bedöms möjliggöras genom att frågorna kring finansiering internt inom organisationerna är allt mer prioriterade, men framförallt genom att flertalet organisationer under de senaste åren haft en växande och i allt väsentligt ökande verksamhet. *Sammantaget ger studien en bekräftelse på andra undersökningar som visar att de enskilda organisationernas och därmed hela sektorns betydelse under de senaste åren har ökat.*

Enkäten:

Enkätundersökningen inte bara bekräftar, utan förstärker en framtida optimism om att de ekonomiska resurserna bedöms vara ökande. Över 70 procent svarar att de ekonomiska resurserna kommer att vara ökande i förhållande till dagens nivå.

5.2 Förhållandet mellan extern och intern finansiering

Intervjuer:

Majoriteten av tillfrågade organisationer indikerar *tydligt en trend om att i framtiden gå mot en mer balanserad finansiering*. Balansen skall i de flesta fall skapas genom att öka den egna interna finansieringen.

”vi har som mål att stärka den egna interna finansieringen – för att skapa så optimala förutsättningar för vår försäljningsverksamhet kommer vi förmodligen att bolagisera delar av vår verksamhet – dock har vi sagt att den bolagiserade försäljningsverksamheten max skall uppgå till 30 procent av den totala finansieringen”

Rent konkret handlar det om att starta eller ytterligare optimera egna finansieringsformer som organisationerna själva förvaltar över. Det som exemplifieras är:

- Att förtydliga, genom bolagisering eller på annat sätt optimera egen försäljningsverksamhet.
- Att inleda förhandlingar, alternativt öka organisationens medverkan i upphandlingar.
- Att starta eller öka inslagen av insamlingsverksamhet.
- Att påbörja eller fördjupa samarbeten och sponsring med näringslivet.

Noteras: I ett par fall söker organisationerna aktivt efter kompetenspersoner, i förekommande fall både förtroendevalda och anställda, som skall uppdras att starta alternativt se över förutsättningar för att inleda företagssamarbeten.

Intervjuerna indikerar en sammantagen bild av att fler nya finansieringsformer och i flera förekommande fall nya finansiärer förs fram, samtidigt som *kompetens och resurser i flera fall saknas* för att långsiktigt klara av att hantera dessa nya finansieringsformer och finansiärer.

En majoritet av organisationerna uttrycker en vilja att genom en ökad egen intern finansiering eftersträva en mer balanserad finansiering, det vill säga en balans mellan externa och interna ekonomiska medel; detta av både finansiella skäl och som ett uttryck för oberoende och självständighet.

Studien påvisar därmed att organisationerna har och uttrycker en vilja och riktning för den framtida finansieringen. Samtidigt har man i nuläget sällan format denna vilja till operativa insatser, och att anledningen till detta i flera fall är att resurser och kompetens i nuläget saknas.

I sammanhanget uttrycker en majoritet av organisationerna en vilja till ett i framtiden minskat beroende från externa offentliga finansiärer, en bedömning som kan indikera att den externa offentliga finansieringen i framtiden kommer att vara minskande.

Däremot är *betydelsen av extern offentlig finansiering i framtiden inte mindre*, utan anses långsiktigt vara en viktig bekräftelse på att organisationen och verksamheten som bedrivs är viktig ur ett samhällsperspektiv och att det är ett mått på trovärdighet.

”vi kommer att ytterligare stärka vår egen finansiering med målet att bygga upp en stark kapitalbas – vi ser stödet från det offentliga inte främst som en finansieringskälla, utan att vi genom offentligt stöd får en trovärdighet och att vi är bekräftade som organisation”

Komplexiteten ligger sammantaget i att trovärdighetsperspektivet kommer upp både när det gäller organisationernas vilja att genom en ökad intern finansiering blir mer självständiga och därmed mer oberoende och att det i sin tur är ett mått på trovärdighet, men samtidigt att det i framtiden och långsiktigt anses lika viktigt att erhålla extern offentlig finansiering eftersom det ses som en bekräftelse på trovärdighet.

Enkäten:

Undersökningen påvisar den framtida riktningen mot en mer balanserad finansiering, det vill säga tydligare balans mellan extern och intern finansiering.

Den externa finansieringsgraden kommer under de kommande åren enligt organisationerna att från dagens generellt sett höga finansieringsgrad gå emot att få en ökad spridning.

Undersökningen påvisar spridningen genom att majoriteten svarar att den externa finansieringen kommer vara jämt fördelat från drygt 50 procent och upp till 90 procent av den totala finansieringen.

Detta är en ökad spridning i jämförelse med dagens förhållanden som är mer koncentrerad till högre grader av externfinansiering,

Sammantaget påvisas att den externa finansieringen förväntas vara något minskande i omfattning.

Den tydligaste tendensen i studien är däremot att den interna egna finansieringsgraden förväntas få en ökande betydelse. Detta påvisas i undersökningen genom att organisationerna svarar att den interna finansieringsgraden generellt kommer att gå ifrån omkring 1–10 procent av den totala finansieringen till att vara jämt ökande upp till 50 procent av den totala finansieringen.

30 procent av de tillfrågade organisationerna svarar att den interna finansieringens bedöms utgöra upp till 50 procent av den totala finansieringen, *vilket i sammanhanget måste anses som en tydlig förskjutning till en förväntad högre internfinansieringsgrad.*

5.3 Strukturer för framtida finansiering

Intervjuer:

Utfallet av intervjuerna indikerar att finansieringsfrågan är förhållandevis unik för respektive organisation. Resonemangen påvisar att finansieringsfrågan skall lösas internt inom den egna organisationen, ett behov av ökad kompetens inom finansiering lyfts fram, och delvis en breddning av ansvaret. Det handlar mycket om att ytterligare stärka de relationer som finns och att den egna interna finansieringen stärks genom organisationens eget arbete och värdeskapande.

Enkäten:

Undersökningen stärker resonemangen kring att organisationerna i framtiden vill ha ett eget ansvar för den egna finansieringen och kommer att lösa det genom att ytterligare stärka och optimera organisationens nuvarande interna arbete.

Hela 80 procent av de tillfrågade organisationerna svarar att det stämmer helt eller till stor del att de kommer att lösa den framtida finansieringen intern inom den egna organisationen.

5.4 Betydelsen och effekter av en ökad framtida finansiering

Intervjuer:

Majoriteten av organisationerna betonar med stor samstämmighet, oberoende av finansiell styrka, etableringsgrad, organisationsnivå eller storlek, *att betydelsen av en ökad finansiering i första hand handlar om att kvantitativt öka sin verksamhet*. Organisationerna vill lösa fler insatser utifrån redan nu identifierade behov. Detta kan tyda på att organisationerna nu nedprioriterar delar av den nuvarande verksamheten alternativt att det finns behov som är identifierade utan att de formats till verksamhet och uppdrag.

Utfallet påvisar en tendens att att volym och kvantitet är meriterande och att det är det som svarar upp mot en ökad finansiering. Det är genom volymökning som verksamheten och organisationerna får bekräftelse. I andra hand handlar det om att öka metod- och utvecklingsarbetet och stärka påverkans-, informations- och opinionsarbetet, och i tredje hand om att etableras på fler platser.

För att nå framtida effekter påvisar intervjuerna tydligt att finansiella framtida satsningar kommer att riktas mot att genom anställning rekrytera fler medarbetare, därefter skapa förutsättningar för att etableras på fler platser, genom att exempelvis skapa regionala eller lokala kansli/samverkansfunktioner. Dessa åtgärder skapar främst genom ökade anställningar förutsättningar för att rekrytera och organisera fler frivilliga.

Enkäten:

Hela 80 procent säger att en ökade finansiering innebär att organisationerna löser fler redan identifierade behov och att man ökar antalet insatser.

Drygt 50 procent av tillfrågade organisationer säger att de rekryterar och organiserar fler frivilliga samtidigt som *de i lika hög grad*, drygt 50 procent, säger att de genom anställningar kommer att rekrytera fler.

Undersökningen påvisar härvid ett samband, *att rekrytera frivilliga och att anställa fler går hand i hand, och att de omvänt skapar varandras förutsättningar*. Stor spridning visas i svar gällande förstärkningar inom den framtida administrationen, vilket skulle kunna påvisa att framtida anställningar både kan riktas mot att stärka administration och operativa insatser och samordning.

5.5 Föreställningar kring frivilligas värdeskapande och organisering

Intervjuer:

Inom denna fråga påvisas ett starkt och gemensamt behov av utmaningen, och i många fall svårigheten, att påvisa och mäta frivilliga och frivilligt arbete. Kostnaden för frivilliga anses som förhållandevis låg, samtidigt som värdet av frivilligas arbete är större än vad som i normalfallet kan påvisas.

Intervjuerna visar att det största behovet av att påvisa värdet av det frivilliga arbetet finns i stora riksorganisationer. I de stora organisationerna tenderar kontakten direkt med de frivilliga att vara mer avlägsen och att det innebär att organisationerna själva internt måste ta ett eget stort ansvar för att finansiera det frivilliga sociala arbetet.

Resonemanget stärkts genom att finansiärer i de stora ideella riksorganisationer ser organisationernas betydelse ur ett helhetsperspektiv i förekommande fall både nationellt och internationellt, medan det verkar som de har svårare att se och värdera de specifika nationella sociala verksamhetsområdena. Sammantaget indikerar detta att direkt sociala verksamheter i större organisationer mer sällan verkar vara en grund för finansiering.

Organisationerna anser i hög grad att en väl organiserad och samordnad verksamhet är en förutsättning för att rekrytera frivilliga, och de ser varken någon risk eller något motsatsförhållande mellan anställda och förutsättningarna för att utveckla det frivilliga arbetet.

Enkäten:

Samtliga av de tillfrågade organisationerna instämmer helt eller till stor del att frivilliga och frivilligt arbete står för ett större värdeskapande än vad som kan mätas och påvisas i tid och pengar.

Hela 80 procent svarar att de instämmer helt med påståendet att anställda är en förutsättning för att organisera frivilliga på ett bra sätt, och att frivilliga idag allt mer värdesätter en välorganiserad och långsiktigt stabil organisation.

Sammanfattningsvis kan konstateras att flertalet organisationer, samt även sektorsgemensamma organisationer, strävar att lyfta fram frivilliga och det frivilliga arbetets betydelse, och att det i hög grad sker genom att i jämförbara termer mäta insatserna i tid och pengar.

Studien aktualiserar genom kartläggningen av organisationernas förhållningssätt *ett identifierat behov av att ta fram fler och kompletterande kvalitativa och kvantitativa relevanta verktyg för att mäta och värdera frivilligas insatser.*

Följande utgångspunkter kan vara vägledande:

- Volym, antalet insatser, det vill säga kvantitativa mått på frivilligas betydelse.
- Innehåll, geografisk spridning, målgrupper, brukare, integration, inkludering, det vill säga kvalitativa mått på frivilligas betydelse.
- Organisationens förmåga till långsiktighet, samordningsförmåga/kapacitet, eller rentav finansiell styrka.
- Förhållandet och sambandet mellan anställda och frivilliga.

5.6 Sammanfattning

- Organisationerna tror på en positiv ekonomisk/finansiell framtida utveckling.
- Förhållandet mellan extern och intern finansiering bedöms i framtiden bli mer balanserad.
- Balansen mellan extern och intern finansiering uppnås i allt väsentligt genom en ökad intern finansieringsgrad.
- En ökad intern finansiering innebär ofta nya eller förändrade strukturer, och förskjutningar i finansieringsformer eller finansiärer, vilket i sin tur innebär delvis nya förväntningar och drivkrafter som organisationerna skall möta och långsiktigt hantera.
- Effekten av en framtida ökad finansiering handlar främst, utifrån redan identifierade behov, om att kvantitativt lösa fler insatser.
- Organisationerna vill och förväntar sig att själva internt möta utmaningen kring den framtida finansieringen
- Det finns ett behov av att ta fram fler verktyg eller termer för att kunna synliggöra, identifiera och mäta frivilligas värdeskapande.

6. Framtida finansieringsformer – möjligheter och begränsningar

Den sista aspekten i studien benämns som framtida finansieringsformer. Detta avsnitt är sammantaget *med utgångspunkt från både intervjuer och enkät*, och följande fyra teman används för redovisning av resultaten: extern offentlig finansiering, projektfinansiering, finansiering genom spel/lotterier, samt sektorns gemensamma insatser.

6.1 Extern offentlig finansiering

Extern finansiering genom offentliga medel ses även i framtiden som viktigt och att det är en bekräftelse på att organisationen och verksamheten som bedrivs har en viktig samhällsfunktion. Bidrag ses som positivt eftersom det i normalfallet riktas till hela verksamheten snarare än mot delar eller tidsbegränsande projekt.

Samtidigt anser en majoritet att *bidrag är problematiskt eftersom man upplever att man ofta får sena besked om förlängning*. 30 procent svarar att de helt eller till stor del vill minska sitt bidragsberoende, och 40 procent vill delvis minska sitt bidragsberoende.

6.2 Projektfinansiering

Projektfinansiering är sällan en huvudsaklig finansieringsform. Det anses som ett bra sätt att få möjlighet att testa nya idéer och metoder.

Finansieringsformen anses ofta vara för kortsiktig och kan därför nedprioriteras. Ett skäl till att den nedprioriteras eller inte väljs alls kan vara brister i den egna interna kompetensen.

60 procent av de tillfrågade organisationerna anser att de behöver stärka kompetensen att söka och administrera projekt.

6.3 Finansiering genom spel/lotterier

Det är mycket sällsynt med egen organiserad spel/lotteriverksamhet och i normalfallet har finansieringsformen då liten betydelse. Ett unikt undantag bland Forums medlemsorganisationer finns där betydelsen av finansiering genom spel/lotteriverksamhet är mycket stor.

Det är dock vanligare med att vara mottagare av spelöverskott och då tenderar betydelsen av överskottet att vara relativt stort.

En majoritet av tillfrågade organisationer är både tveksamma till att bedriva egen spel/lotteriverksamhet, och att vara mottagare av statligt alternativt kommersiellt spelöverskott.

Däremot är en majoritet positivt inställda till att vara mottagare av ideellt/sektorsgemensamt spelöverskott, dock med komplexiteten att man samtidigt är tveksam till att vara direkt delaktig och medverkande i en ideellt/sektorsgemensam spel/lotteriverksamhet.

6.4 Sektorns gemensamma insatser och viljan att bidra till gemensamma insatser eller strukturer

Samarbeten inom sektorn ses generellt som något positivt, viktigt och utvecklande. Det finns en viss vilja och beredskap att från organisationernas perspektiv bidra till ytterligare sektorssamarbeten.

Inom frågor kring finansiering är den troliga utvecklingen dock att det i huvudsak kommer att ske internt inom respektive organisation. Framkromliga gemensamma strukturer och projekt inom direkt finansiering bedöms inte som sannolikt och i vissa fall inte önskat, dock kan samverkan när det gäller exempelvis viss form av upphandlingsverksamhet vara aktuellt.

Sammantaget framkommer genom studien en ganska differentierad syn på identitet, värderingsgrunder och gemensamma sammanhang. Den ideella organisationsformen och att vara idé- och värdegrundsoorienterad är gemensamt, men både värderingar och idéer är i allra högsta grad olika och i vissa fall till och med näst intill att betrakta ytterligheter.

Det frivilliga arbetet kan även om det generellt anses som viktigt inte fullt ut ses som en gemensam identitet, då vissa organisationer helt saknar eller organiserar få frivilliga. De har då mer av ett röstperspektiv, snarare än ett utförarperspektiv.

Sammantaget indikerar utfallet av förstudien inom finansiering att sektorn består av att samla mångas röster, idéer och perspektiv snarare än en strävan att bli en röst.

Gemensamma strukturer tenderar utifrån förstudiens perspektiv vara mer tveksamt, ett resonemang som stärks av att organisationerna själva både går mot en ökad egen intern finansieringsgrad och rent strukturellt, och ser att det arbetet i huvudsak skall förverkligas internt inom den egna organisationen.

Majoriteten instämmer delvis i påståendet att man gemensamt bör öka insatserna i sektorssamarbeten, vilket i sammanhanget måste tolkas som en generellt tveksam inställning.

Vidare är även beredskapen och viljan i organisationerna avvaktande att avdela mer egna resurser till sektorssamarbeten, då man generellt svarar att man är till vissa delar positivt inställd, eller varken positivt eller negativt inställd till dylika åtgärder och beslut.

Troligare är då sektorssamarbeten som följer och svarar upp mot aktuella frågor och behov. *Förstudien påvisar generella och specifika behov av kompetensutveckling inom finansiering, att vara ett stöd för organisationerna i arbete med att minska deras finansiella riskutsatthet, med målet att över tid stärka deras respektive likviditet.*

6.5 Sammanfattning

- Extern offentlig finansiering bedöms i framtiden sammantaget vara den främsta finansieringsformen, men minskande i omfattning och finansiell betydelse.
- Förutsättningarna för en framtida sektorsgemensam spelfinansieringsform bedöms i nuläget som mindre trolig.
- Utifrån organisationernas perspektiv bedöms även andra former av sektorsgemensamma finansieringslösningar som mindre troliga
- Genom relevanta stödinsatser bedöms en sammantaget ökad andel av projektfinansiering kunna möjliggöras.
- Möjligheterna inom framtida finansieringsformer handlar snarare om att stödja respektive organisation i att utveckla egna unika finansieringsformer.

7. Slutsatser och rekommendationer

Den nuvarande finansieringen i ideella organisationer påvisar ett generellt behov och en framtida vilja att skapa förutsättningar för en förbättrad finansiell ställning. Det främsta kortsiktiga specifika området är att stärka den egna likviditeten.

Ideella organisationer och dess verksamheter är särskilt riskutsatta i samband med perioder då extern offentlig finansiering skall förlängas. För att minska denna riskutsatthet kan en sektorsgemensam finansieringsform vara ett alternativ.

Slutsatsen som bygger på de aspekter som framkommit i studien blir sammantaget en rekommendation om att ytterligare utreda, för att om möjligt hitta former till sektorsgemensam finansiering, som syftar till att möta de ideella organisationernas riskutsatthet vid perioder då likviditeten tillfälligt behöver stärkas.

En ökad intern finansiering innebär oftast fler finansieringsformer och fler finansiärer. Varje finansieringsform är unik och omfattas av särskilda krav, drivkrafter och förväntningar. En erfarenhet från andra ideella organisationer är vikten av att möta nya förutsättningar med erforderlig kompetens.

Det är viktigt att nya finansieringsformer ger organisationerna fortsatta förutsättningar att bedriva sin respektive unika verksamhet och möjligheten att bibehålla sin särprägel, vilket innebär att man utifrån egna medvetna val klarar av att hantera de krav på anpassning som varje specifik finansieringsform innebär.

Sammantaget talar mycket för att ett troligt alternativ är *att stärka organisationerna i deras respektive interna framtida arbete och strävan att öka självfinansieringsgraden*, det vill säga graden av den interna finansieringen.

Denna strävan möjliggörs i större utsträckning genom att möta organisationerna med relevant stöd och utbildningsinsatser, men även genom att samla och sprida kunskaper och erfarenheter (såväl nationella som internationella) som redan finns idag.

En annan viktig aspekt som studien visat på är att sektorsgemensamt driva opinion om att anställda och en stabil och långsiktig kompetensorganisation inte står i motsatsförhållande till frivilliga och frivilligt arbete, utan att frivilliga söker sig till och i allt större omfattning efterfrågar en väl organiserad verksamhet. Det här är dock en komplex fråga och en pedagogisk utmaning för hela sektorn.

Utöver detta är det viktigt att ta initiativ till att fördjupa arbetet med att identifiera frivilligas roll och betydelsen av det frivilliga arbetet inom sektorn. Detta för att gemensamt kunna fortsätta att driva opinion kring frivilligas värdeskapande.

Utmaningen handlar inte bara om att mäta frivilligas insatser och värde i ekonomiska termer, utan att hitta alternativa sätt att mäta och uppmärksamma frivilligas insatser för att få både ett större erkännande och ett ökat finansiellt stöd.

Vidare identifierar förstudien ett antal områden där satsningar på utbildning och kompetensförstärkningar känns relevant.

- I att söka och administrera projektmedel/finansiering inom segmenten EU, nationella, regionala, lokala (offentliga), såväl som stiftelser och fonder (privata).
- I att stödja ledningar och styrelser i processer som syftar till att hitta långsiktiga strategier och metoder inom finansiering.
- I att erbjuda utbildningar för anställd personal och frivilliga och i grundläggande finansiella kunskaper med syftet att skapa en ökad förståelse för finansiering inom ideella organisationer.
- I att samla erfarenheter och dela kunskaper inom sektorn om unika finansieringsformer och lyfta fram långsiktigt hållbara exempel.
- I att generellt öka organisationernas beredskap och förmåga att hantera ett utökat antal finansiärer och fler unika finansieringsformer.
- I att öka förmågan att hantera nya finansrelaterade specifika kompetenskrav, samt
- I att stödja organisationerna i utvecklingen av förmågan att skapa långsiktigt hållbara relationer med olika typer av finansiärer.

Förstudien visar att medlemsorganisationerna vill att Forum för Frivilligt Socialt Arbete arbetar övergripande med att vara en opinionsbildande röst utifrån följande intresseområden:

- Att rekrytering genom anställning gynnar och skapar förutsättning för rekrytering och utveckling av frivilliga och frivilligt arbete, och att det inte skall ses som ett motsatsförhållande, utan att en väl organiserad verksamhet upplevs som en viktig och efterfrågad förutsättning för ett frivilligt engagemang,
- Att ytterligare lyfta fram och föra opinion för värdet av frivilliga och frivilligt arbete, och detta med ett bredare perspektiv än bara i värdet baserat på tid och pengar.
- Att organisationernas arbete för en ökad intern finansiering är ett arbete i riktning mot ett ökat oberoende och ökad självständighet och att det bör mötas upp med relevanta stöd och utbildningsinsatser.
- Att extern offentlig finansiering upplevs som betydande inte bara när det gäller att vara mottagare av ekonomiska resurser, till verksamheten eller som rent existentiellt organisationsstöd, utan att det offentliga finansiella stödet upplevs som en viktig bekräftelse på organisationens och verksamhetens trovärdighet och betydelse.